

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма“

[COM(2021) 420 final — 2021/0239 (COD)]

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно информацията, придружаваща преводите на средства и определени криптоактиви (преработен текст)“

[COM(2021) 422 final — 2021/0241 (COD)]

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно механизмите, които да бъдат въведени от държавите членки за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, и за отмяна на Директива (ЕС) 2015/849“

[COM(2021) 423 final — 2021/0250 (COD)]

(2022/C 152/15)

Докладчик: **Javier DOZ ORRIT**

Съдокладчик: **Benjamin RIZZO**

Искане за консултация	Европейски парламент, 4.10.2021 г. Съвет, 8.10.2021 г.
Правно основание	Член 114 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	23.11.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.12.2021 г.
Пленарна сесия №	565
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	230/7/0

1. Заключение и препоръки

1.1. Докладите на Европейската комисия (2019 г.) и Европейската сметна палата (2021 г.), академичните изследвания, а сега и досиетата „Пандора“ и други подобни публикации, изтъкват сериозността на явлението „изпиране на пари“ в ЕС. Действащото европейско законодателство е до голяма степен неадекватно предвид пропуските в координацията и националните различия.

1.2. ЕИСК категорично подкрепя законодателния пакет за борба с изпирането на пари, по-специално създаването и структурата на новия европейски Орган за борба с изпирането на пари (ОБИП) с преки надзорни правомощия. Той следва да получи достатъчно ресурси, за да се превърне в център на интегрирана европейска система за надзор и разузнаване.

1.3. ЕИСК изразява съгласие с разпределението на съдържанието между първия Регламент за борба с изпирането на пари (БИП) — надзор на частните институции, и Шестата директива за БИП — координиране на националните надзорни органи и ЗФР, и разпоредбите на двата акта за хармонизиране на националното законодателство и автоматизиране на записването и предаването на информация.

1.4. Ефективността в борбата срещу изпирането на пари и свързаните предикатни престъпления изисква културна промяна и ефективно участие на организираното гражданско общество. ЕИСК отново отправя предложението си за европейски пакт за борба с поведението, което нанася вреди на етичните и политическите принципи на нашите демокрации и подкопава обществените блага. Той също така предлага да бъде създаден консултативен орган на гражданското общество в рамките на ОБИП или под шапката на Европейската комисия с участието на ОБИП.

1.5. ЕИСК предлага Регламентът относно криптоактивите от законодателния пакет за БИП да се приложи в спешен порядък. Предложението на Комисията за регламент относно пазарите на криптоактиви ⁽¹⁾ е стъпка към общ регламент и следва спешно да влезе в сила; то обаче не заменя всички необходими инструменти за защита срещу финансовите и престъпните рискове, свързани с тези финансови продукти.

1.6. ЕИСК призовава Комисията да обмисли как да приложи законодателния пакет по отношение на каналите за изпиране на пари извън финансовата система: пазара на произведения на изкуството и активи с висока стойност; безмитни пристанища, митнически складове и специални икономически зони; някои стопански или търговски сделки, инвестиции в недвижими имоти, хазарт и др. Според него в тези области ще е необходимо ново европейско законодателство.

1.7. ЕИСК предлага на Европол да бъдат предоставени по-големи правомощия и достатъчно ресурси за борба с изпирането на пари, финансирането на тероризма и транснационалната организирана престъпност и за координиране на националните полицейски сили в тези области. Ефективната координация на Европейската прокуратура — която следва незабавно да бъде въведена в действие — Европол и новия ОБИП може да представлява ключът към практическия успех на законодателния пакет.

1.8. ЕИСК призовава Комисията да настоява за спешно транспониране във всички държави членки на Директива 2018/1673 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁾, с която се установява общо определение за престъплението изпиране на пари, както и за прилагане на нова директива за установяване на общо определение за свързаните с него престъпления, в която съответните санкции за тези престъпления да попадат в определени граници.

1.9. ЕИСК е силно обезпокоен от съществуването в ЕС на огромен брой фиктивни дружества, които играят ключова роля при изпирането на пари и избягването на данъци. Той предлага понастоящем отговорните органи и бъдещата интегрирана система за надзор да създадат специфични програми за наблюдение на тези дружества, управлявани от някои адвокатски кантори, консултантски фирми или данъчни съветници, с цел установяване на техните действителни собственици и на лицата, отговарящи за техните сделки, както и за разследване на всички престъпления, които те може да извършат.

1.10. ЕИСК призовава Европейската комисия да проучи възможността ОБИП да започне да функционира пълноценно, в това число да упражнява пряк надзор, преди 2026 г. При всички случаи ЕИСК призовава всички свързани институции междувременно да си сътрудничат по-тясно с цел по-ефективно прилагане на съществуващото законодателство.

1.11. Според ЕИСК е необходимо да се изготви нов, реалистичен и достоверен списък на високорисковите трети държави, включително всички онези, които улесняват изпирането на пари. Той също така предлага Европейската комисия да въведе правило предприятията и лицата, които са замесени във финансови престъпления или изпиране на пари, да бъдат изключвани от процедурите за обществени поръчки.

1.12. ЕИСК призовава ЕС и националните правителства да защитават живота и неприкосновеността на журналистите, служителите и държавните служители, които сигнализират за икономическа и политическа корупция, и счита за неприемливо забавянето при транспонирането на Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁾.

2. Предложение на Европейската комисия и контекст

2.1. През юли 2019 г. Европейската комисия (ЕК) представи своята оценка на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ). В съобщението и в четирите оценки ⁽⁴⁾ бяха открити сериозни недостатъци при прилагането на съществуващото законодателство и различия между държавите членки в областта на БИП/БФТ.

2.2. За да разреши тези проблеми, на 7 май 2020 г. Комисията публикува план за действие за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма ⁽⁵⁾ и стартира обществена консултация във връзка с него. Планът се основава на шест стълба: ефективно прилагане на съществуващите правила; единна нормативна уредба на ЕС; надзор на

⁽¹⁾ COM(2020) 593 final

⁽²⁾ Директива (ЕС) 2018/1673 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 година за борба с изпирането на пари по наказателноправен ред (ОВ L 284, 12.11.2018 г., стр. 22).

⁽³⁾ Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2019 година относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза (ОВ L 305, 26.11.2019 г., стр. 17).

⁽⁴⁾ COM(2019) 360 final, COM(2019) 370 final, COM(2019) 371 final и COM(2019) 372 final от 24.7.2019 г.

⁽⁵⁾ C(2020) 2800.

равнището на ЕС; подпомагане и сътрудничество за ЗФР; по-добро прилагане на наказателното право и укрепване на ролята на ЕС в света. В своето становище, озаглавено „Борба с данъчните измами, избягването на данъци и изпирането на пари“⁽⁶⁾, ЕИСК изразява подкрепата си за плана и неговото спешно развитие и изпълнение.

2.3. След одобрението от Съвета и Европейския парламент и провеждането на консултацията Комисията представи законодателните предложения от плана в законодателния пакет от 20 юли 2021 г., който включва следните предложения:

— Регламент за създаване на европейски Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма⁽⁷⁾;

— единна нормативна уредба за БИП/БФТ, която включва част от законодателството⁽⁸⁾;

— нова директива — шестата поред, с която се преразглежда част от останалото законодателство⁽⁹⁾; и

— реформа на Регламента относно преводите на средства с цел да бъдат обхванати криптоактивите⁽¹⁰⁾.

2.4. В основата на законодателния пакет стои създаването на нов орган на ЕС (ОБИП), който поема преки надзорни правомощия и засилва правомощията за координация и сътрудничество с националните органи, с което ще се гарантира правилното и последователно прилагане на правилата на ЕС от частния сектор. По-конкретно той:

— ще създаде с националните органи единна интегрирана система за надзор в областта на БИП/БФТ;

— ще осъществява пряк надзор върху някои от най-рисковите финансови институции, развиващи дейност в голям брой държави — членки на ЕС; ОБИП ще има правомощия да санкционира тези „избрани задължени субекти“;

— ще извършва надзор и координация на националните надзорни органи, отговорни за други финансови и нефинансови институции и прилагането на правилата на ЕС, и ще извършва периодични оценки на някои или на всички дейности на един, няколко или всички финансови надзорни органи, включително оценката на техния инструментариум и ресурси, с цел да гарантира надзорни стандарти и практики на високо равнище;

— ще насърчава и подпомага сътрудничеството между ЗФР и ще улеснява трансграничната комуникация и съвместен анализ.

2.5. ОБИП ще се управлява от председател, изпълнителен съвет от петима членове и генерален съвет с два състава и видове компетенции: надзорен състав и състав ЗФР; те ще включват ръководителите на националните надзорни и разузнавателни агенции, които ще управляват интегрираната европейска система за надзор и финансово разузнаване. Един от членовете на ръководните органи на ОБИП ще бъде член на Европейската комисия. Генералният съвет ще включва като наблюдатели представители на Европейския банков орган (ЕБО) и Европейската централна банка (ЕЦБ), чиито компетенции и инструменти — централната база данни и FiU.net — за БИП/БФТ ще бъдат прехвърлени на новия орган. ОБИП ще започне своята дейност през 2024 г., като ще запълни всички свои длъжности и ще започне да упражнява пряк надзор през 2026 г.

2.6. Първият Регламент на ЕС за БИП/БФТ разширява списъка на задължените субекти, като включва доставчиците на услуги за криптоактиви, платформите за колективно финансиране и операторите в областта на миграцията (които улесняват придобиването на право на пребиваване и, в някои случаи, на гражданство от страна на инвеститорите). Мерките и контролните механизми за надлежна проверка са засилени и пояснени. Преразгледани са изискванията, отнасящи се до трети държави и видни политически личности. Пояснени са и изискванията във връзка с действителните собственици и се въвеждат нови, за да се намали рискът престъпниците да се крият зад посредници. Предприети са действия срещу злоупотребите с инструменти на приносител и се определя максимален таван от 10 000 EUR за използването на парични средства в брой.

⁽⁶⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 6.

⁽⁷⁾ COM(2021) 421 final.

⁽⁸⁾ COM(2021) 420 final.

⁽⁹⁾ COM(2021) 423 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 422 final.

2.7. За разлика от регулирането на частния сектор, Шестата директива за БИП/БФТ акцентира върху институционалната система и нейното адаптиране във всяка държава членка. С предложението се разясняват компетенциите, задачите и достъпът до информация на ЗФР, установява се рамка за съвместни анализи и се предоставя правно основание за системата FIU.net. Укрепват се правомощията на надзорните органи да предприемат действия и се подобряват механизмите за сътрудничество между самите надзорни органи и между тях и други органи. Предвидено е взаимно свързване на регистрите на банковите сметки.

2.8. Предложеният регламент относно преводите на средства и определени криптоактиви е преработен текст на Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁾ относно преводите на средства и има за цел да уеднакви изискванията за проследимост и идентификация на преводите на криптоактиви с тези за паричните средства. В същото време доставчиците на услуги за криптоактиви ще са предмет на изискванията за останалите финансови оператори по Регламента за БИП.

3. Общи бележки

3.1. Първата директива за БИП беше въведена през 1991 г. Оттогава насам бяха приети още четири директиви за БИП/БФТ и десетки други допълващи директиви по отношение на финансовата система или на свързаните престъпления и нарушения. Резултатите от тези усилия, считани за приоритетни от органите на ЕС, очевидно до момента са незадоволителни.

3.2. По този въпрос има широко съгласие, както вече е отразено в оценките на Комисията от 2019 г. и в оценките на институции като Европейския парламент — в неговите резолюции от март 2019 г. и юли 2020 г.⁽²⁾, и Европейската сметна палата в нейния доклад от юни 2021 г., озаглавен „Усилията на ЕС за борба с изпирането на пари в банковия сектор са разпокъсани и недостатъчни“⁽³⁾, както и в по-голямата част от анализите на специалисти, членове на академичната общност и експертни центрове, по-специално доклада на работната група на CEPS-ECRI⁽⁴⁾.

3.3. Според оценките за обема на изпирането на пари то е между 1 % от БВП на ЕС-27 (Европол и Европейска комисия) и 1,3 % (Европейска сметна палата), т.е. между 140 и 208 милиарда евро годишно. По-важното е, че според Европол възстановените средства са едва около 1 % от този обем. През последните години имаше множество скандали с изпиране на пари, свързани с големи финансови институции, и е важно да се отбележи, че много от тях нямаше да бъдат разкрити без прилагането на европейското законодателство или намесата на надзорните органи. С други думи, въпреки усилията и желанието на Европейската комисия и Европейския парламент не е постигнат никакъв напредък по отношение на резултатите в борбата срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма.

3.4. Публикуването на досиетата „Пандора“ от Международния консорциум на разследващите журналисти (ICIJ) още веднъж подчерта мащаба на проблема с изпирането на пари и свързаните с него престъпления и съществената роля на данъчните убежища за улесняването на тези престъпления. Поради това е трудно да се разбере фактът, че юрисдикцията, която най-често се споменава в досиетата, не е включена в списъка на ЕС на „неоказващите съдействие юрисдикции“ и че Съветът по икономически и финансови въпроси съвсем наскоро премахна от списъка друга юрисдикция, чието законодателство прави невъзможно установяването на действителните собственици на дружества и сметки.

3.5. ЕИСК привлича вниманието на институциите на ЕС и на националните правителства към необходимостта от стабилна защита на живота и неприкосновеността на журналистите, служителите и държавните служители, които сигнализират за икономическа и политическа корупция. Комитетът изразява загриженост, че редица държави членки не са започнали процедури за транспониране на Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза, и призовава Комисията да предприеме действия, за да гарантира нейното спешно транспониране до края на 2021 г.

3.6. За пропуските и недостатъците на политиката на ЕС за БИП/БФТ има няколко причини, които имат кумулативни ефекти: i) фрагментираността на компетенциите между различни институции на ЕС и държавите членки; ii) липсата на единен надзорен орган на ЕС по въпросите на БИП/БФТ; iii) ограниченият инструментариум, с който разполагат компетентните органи на ЕС; iv) слабата координация както при инициативите за предотвратяване, така и при предприемането на действия срещу идентифицираните рискове, и забавянето при тяхното изпълнение; v) недостатъци в работата на надзорните органи и ЗФР в много държави; vi) транспонирането на директивите е доста закъсняло и със значителни различия между държавите членки, което води до административни и съдебни производства от страна на

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно информацията, придружаваща преводите на средства, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1781/2006 (ОВ L 141, 5.6.2015 г., стр. 1).

⁽²⁾ Резолюция на ЕП от 26 март 2019 г. (ОВ С 108, 26.3.2021 г., стр. 8) и Резолюция на ЕП от 10.7.2020 г.

⁽³⁾ ЕСП: Специален доклад № 13/2021.

⁽⁴⁾ Доклад на експертната група CEPS-ECRI: AML in the EU (Борбата с изпирането на пари в ЕС); януари 2021 г.

Европейската комисия; vii) недостатъчната степен на осъзнаване в доста държави на важността на категоричната борба с изпирането на пари и свързаните с него престъпления; viii) разликите, произтичащи от различните определения за престъпленията в наказателните кодекси, като се започне от самото изпиране на пари, и свързаните санкции; ix) неадекватно разследване на свързани предикатни престъпления, по-специално в трети държави; и x) липсата на политическа воля от страна на някои правителства в ЕС за приемане и прилагане на европейските стандарти. Географските и секторните различия, произтичащи от всички тези фактори, помагат на лицата, които извършват финансови престъпления, да създадат най-удобните мрежи за своя незаконен трафик.

3.7. В някои ситуации сътрудничеството между институциите на ЕС не се счита за необходимо. Такъв е случаят със сътрудничеството между Европейската комисия и ЕБО в процеса на разследване на нарушения на правото на ЕС, което накара Европейската сметна палата да заяви, че тази процедура „не е ефективна“⁽¹⁵⁾. Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) също невинаги е сътрудничела ефективно на ЕК при изготвянето на списъка на високорисковите трети държави в областта на БИП/БФТ⁽¹⁶⁾. Списъкът на Европейската комисия от 2019 г., подкрепен от ЕП, в крайна сметка беше отхвърлен от Съвета, а списъкът, приет през май 2020 г., е адаптация на списъка на Специалната група за финансови действия (FATF) и в него има забележими липси.

4. Становището на ЕИСК

4.1. ЕИСК изразява пълната си подкрепа за законодателния пакет на Комисията, тъй като счита, че неговото правилно и бързо прилагане би могло да бъде много полезно за коригирането на неприемлива ситуация като тази, описана накратко в предишния раздел. По-специално той подкрепя създаването и структурата на ОБИП, който, упражнявайки своите преки надзорни правомощия, се превръща в центъра на европейската система за надзор (и разузнаване) в областта на БИП/БФТ, включвайки националните надзорни органи и ЗФР в своя генерален съвет и, в качеството на наблюдатели, другите свързани институции на ЕС.

4.2. ЕИСК изразява съгласие с разпределението на съдържанието между първия регламент и Шестата директива и разпоредбите на двата акта за стандартизиране на националното законодателство и улесняване на функционирането на националните ЗФР и надзорните органи в ключови области: записване, докладване и разследване на съмнителни сделки чрез уведомления за съмнителни дейности, като се използват стандартизирани техники. Поставянето на акцент върху изпълнението на различните задължения на органите във възможно най-кратки срокове е силно желателно с оглед на преодоляването на един от основните проблеми в момента. ЕИСК счита, че предложеното законодателство се придържа към европейската рамка за защита на данните и правата на физическите лица и дружествата, които в крайна сметка ще бъдат защитени от Съда на Европейския съюз (Съда на ЕС).

4.3. ЕИСК призовава националните правителства и европейските организации на гражданското общество да подкрепят приемането и правилното прилагане на този законодателен пакет. Нито ЕС, нито държавите членки могат да си позволят настоящата ситуация да продължи. Това важи с още по-голяма сила, като се има предвид, че борбата със здравните, икономическите и социалните последици от пандемията от COVID-19 и усилията за възстановяване на икономиката изискват държавите членки и ЕС значително да увеличат публичните ресурси. Както се посочва в доклада на CEPS-ECRI: *„Опитът да се спре или поне значително да се намали изпирането на пари е морално задължение във всяко демократично общество, където всички граждани са свободни и равни пред закона, в справедлива система на сътрудничество[...]. Липсата на яснота, забавянето и неефективността само ще доведат до още по-мощно изпиране на пари“*⁽¹⁷⁾.

4.4. ЕИСК осъзнава значението на публично-частните партньорства в тази област. В някои държави капацитетът за изследвания е концентриран до голяма степен в частния сектор⁽¹⁸⁾. Въпреки че призовава институциите на ЕС при прилагането на законодателния пакет да направят всичко по силите си, за да насърчат подобряването на националните надзорни институции и ЗФР, Комитетът също така иска те да улесняват във възможно най-голяма степен публично-частните партньорства в тази област.

⁽¹⁵⁾ ЕСП, пак там, точка 86. В продължение на 10 години Съветът на надзорниците на ЕБО не е провеждал никакви разследвания във връзка с БИП/БФТ по собствена инициатива. Тъй като няма правно задължение да реагира своевременно на исканията, той е разследвал само две от четирите жалби, подадени от Европейската комисия.

⁽¹⁶⁾ ЕСП, пак там, точки 26 и 28.

⁽¹⁷⁾ CEPS-ECRI, пак там, стр. 2.

⁽¹⁸⁾ CEPS-ECRI, пак там, т. iv.

4.5. Повишаването на ефективността на борбата с икономическите и данъчните престъпления вероятно изисква културна промяна и по-голямо участие на гражданското общество в много държави. Това беше един от мотивите за предложението на ЕИСК за европейски пакт срещу данъчните престъпления, избягването на данъци и изпирането на пари⁽¹⁹⁾. В същата връзка ЕП подкрепя идеята „[...] да се възстанови доверието на обществеността и да се гарантират справедливи и прозрачни данъчни системи и данъчна справедливост“⁽²⁰⁾. С оглед на постигането на тази цел, ЕИСК предлага да бъде създаден консултативен орган на гражданското общество в рамките на ОБИП⁽²¹⁾, или под шапката на ЕК с участието на ОБИП, така че организациите на гражданското общество и самият Комитет да могат да се включат по-активно в БИП/БФТ и да допринесат със своя собствен опит и предложения. Институциите на ЕС и организираното гражданско общество трябва да действат заедно, за да информират европейските граждани за силно отрицателното въздействие, което изпирането на пари и свързаните с него престъпления имат върху обществените блага и върху принципите на справедливост и безпристрастност, на които се основава демокрацията.

4.6. Според Европол и други експерти след началото на пандемията от COVID-19 изпирането на пари и свързаните с него престъпления, особено тези, извършени по електронен път и чрез използване на криптовалuti и други криптоактиви, се увеличават⁽²²⁾. Ето защо ЕИСК счита, че има всички основания да бъде приет регламент, който да ги третира по същия начин като другите операции, като направи задължително идентифицирането на действителните собственици. Предложението на Комисията за регламент относно пазарите на криптоактиви⁽²³⁾ е стъпка към общ регламент и следва спешно да влезе в сила; то обаче не заменя всички необходими инструменти за защита срещу финансовите и престъпните рискове, свързани с тези финансови продукти.

4.7. ЕИСК, ЕП и други институции подчертават риска, породен от съществуването в ЕС на стотици хиляди фиктивни дружества⁽²⁴⁾, легализирани и управлявани от някои адвокатски кантори, консултантски фирми или данъчни съветници, повечето от които се използват за изпиране на пари и други свързани предикатни престъпления, както и за избягване на данъци. През тях преминават огромни обеми капитали. Компетентните органи днес и новата европейска система за надзор ще трябва да създадат специални програми, като прилагат правилата за идентифициране на действителните собственици на тези дружества и извършващите и адресатите на техните операции, за да могат да преследват икономическите и финансовите престъпления, извършвани от много от тези дружества. На никое дружество или друг вид субект, който би могъл да бъде използван при операции за изпиране на пари или финансиране на тероризма, не би трябвало да се разрешава да се регистрира в която и да е държава членка, ако крайните собственици не са известни или са свързани с такива дейности.

4.8. ЕИСК счита, че е крайно необходимо държавите членки спешно да приключат транспонирането на Директива 2018/1673, която съдържа общо определение за престъплението изпиране на пари. ЕИСК предлага да се изготви нова директива, с която да се въведат общи определения за свързани с изпирането на пари престъпления в законодателствата на държавите членки, и отбелязва, че съответните санкции за тези престъпления следва да попадат в определени граници. В член 83 от ДФЕС изпирането на пари и свързаните с него трансгранични престъпления изрично се споменават сред престъпленията, чието определяне и санкции могат да бъдат хармонизирани чрез европейски минимални правила.

⁽¹⁹⁾ Становище на ЕИСК „Борба с данъчните измами, избягването на данъци и изпирането на пари“ (ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 6), параграфи 3.4, 3.5 и 3.6.

⁽²⁰⁾ Резолюция на ЕП от 10.7.2020 г. относно плана за действие за БИП/БФТ.

⁽²¹⁾ От създаването си насам и за да помогнат за улесняване на консултациите със заинтересованите страни, ЕБО, ЕОЦКП (Европейският орган за ценни книжа и пазари) и ЕОЗППО (Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване) имат групи на заинтересованите страни, формирани от членове, представляващи в балансирано съотношение частни дружества, потребители, ползватели, представители на служители от секторни предприятия и представители на висшите академични среди.

⁽²²⁾ Европол-ЕФЕСС: *Enterprising criminals. Europe's fight against the global networks of financial and economic crime* („Предприемчиви престъпници. Борбата на Европа с глобалните мрежи от финансови и икономически престъпления“) (юни 2020 г.); и WCA: COVID 19 opened the doors for a new wave of money laundering („COVID-19 създаде възможност за нова вълна от изпиране на пари“).

⁽²³⁾ COM(2020) 593 final.

⁽²⁴⁾ „Фиктивно дружество“, „дружество фантом“ или „дружество параван“: дружество без реална икономическа дейност в държавата, в която е регистрирано, и без никакви или с много малко служители. Някои от тях се използват за изпиране на пари, избягване на данъци или за заобикаляне на Директивата за командироване на работници. Вж.: EPRS, октомври 2018 г.: „An overview of shell companies in the European Union“ („Общ преглед на фиктивните дружества в Европейския съюз“); MBF, F&D, септември 2019 г.: Damgaard, Elkjaer и Johannesen: *The Rise of Phantom Investments* („Възходът на фиктивните инвестиции“) и становището на ЕИСК „Борба с данъчните измами, избягването на данъци и изпирането на пари“ (ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 6).

4.9. ЕИСК призовава Европейската комисия да проучи възможността ОБИП да започне да функционира пълноценно, в това число да упражнява пряк надзор, преди 2026 г. При всички случаи ЕИСК призовава Европейската комисия и другите свързани институции да засилят междуременно сътрудничеството си с цел по-ефективно прилагане на съществуващото законодателство, в съответствие с коментарите на ЕП и ЕСП. Това важи по-специално за ЕБО и неговия нов комитет по БИП, ЕЦБ и Европол. ЕИСК също така призовава Европейската комисия, ЕСВД и Европол да извършат възможно най-скоро нов анализ на третите държави, които има вероятност ще бъдат включени в нов списък на ЕС на неоказващите съдействие юрисдикции в областта на БИП/БФТ.

4.10. ЕИСК оценява голямото значение, което Европейската прокуратура би могла да има в областта на БИП/БФТ, и призовава европейските институции и държавите членки да подпомогнат пълноценното ѝ въвеждане в действие без допълнително забавяне. Комитетът изразява съжаление относно пречките, създадени от някои правителства по отношение на завършването на процеса, по-специално от някои правителства, които наскоро председателстваха ЕС. Комитетът изразява съгласие с ЕП по отношение на призива към Европейската комисия да обмисли предложението за създаване на европейска рамка за разследвания на трансгранични финансови и данъчни престъпления.

4.11. Транснационалният характер на изпирането на пари налага да бъде засилена координацията между националните полицейски сили и разузнавателни служби. В същото време ЕИСК счита, че би било много полезно да бъдат предоставени по-големи правомощия и достатъчно човешки и материални ресурси на Европол за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ) и транснационалната организирана престъпност и за координиране на националните полицейски сили. Ефективната координация на Европейската прокуратура, новия ОБИП и Европол може да представлява ключът към практическия успех на законодателния пакет.

4.12. Според ЕИСК би трябвало да се изготви нов, реалистичен и достоверен списък на неоказващите съдействие юрисдикции. Той също така предлага Комисията да изготви директива, която да предвижда, че предприятията и лицата, които са замесени във финансови престъпления или изпиране на пари, следва да бъдат изключени от всички процедури за обществени поръчки.

4.13. Освен това ЕИСК счита, че настоящите отношения между ЗФР на държавите членки следва да бъдат запазени и включени в новата структура на ОБИП. Информацията и стратегическите съюзи, изградени през годините между ЗФР на различните държави членки, не могат да бъдат загубени.

4.14. Значителна част от изпирането на пари се извършва извън финансовата система, чрез използване на парични средства в брой за закупуване на стоки, които впоследствие се легализират или съхраняват, или чрез определени търговски сделки. ЕИСК призовава Комисията да проучи как законодателният пакет би могъл да се приложи по-ефективно към пазара на произведения на изкуството и към активите с висока стойност и тяхното съхранение в безмитни пристанища, митнически складове и специални икономически зони, както и към някои търговски сделки, стопански сделки, в рамките на които се предоставят безлихвени заеми, погасявани в държавите по местоназначение, инвестиции в недвижими имоти и сделки с хазартни дружества. Резултатите от това проучване следва по целесъобразност да послужат като основа за допълнителни законодателни предложения за борба с изпирането на пари и свързаните с него престъпления.

4.15. Дейността на преобладаващата част от организациите на гражданското общество с нестопанска цел укрепва демокрацията, като я превръща в демокрация на участието; освен това те са и икономически сектор с нарастваща стойност. Много от тях всъщност се борят с изпирането на пари и допринасят за разкриването на практики за изпиране на пари. Някои организации на гражданското общество с нестопанска цел обаче могат да бъдат използвани в операции по изпиране на пари. Поради тази причина, когато се разработват политики, отнасящи се до организациите на гражданското общество с нестопанска цел, оценката на риска в този сектор трябва да бъде много внимателна, за да се открият случаите на използване на такива организации за незаконни цели, без да се насърчават ограничения на тяхното развитие или да се позволява на авторитарни правителства да атакуват организации, които ги критикуват.

5. Конкретни бележки

5.1. В допълнение към увеличаването на виртуалните сделки и по-широкото използване на криптоактиви, по време на пандемията пазарът на незаменяеми токени (Non Fungible Tokens)⁽²⁵⁾, при който през границите се прехвърлят парични средства (2,5 милиарда щатски долара през първата половина на 2021 г.), като се използва технологията на блоковите вериги, отбеляза небивал ръст. ЕИСК предлага операторите на (пазара на) незаменяеми токени да бъдат включени в списъка на задължените субекти. Трябва да се наблюдават и „непаричните сделки“, които се използват за изпиране на пари.

⁽²⁵⁾ Ройтерс, 6.6.2021 г.: NFT sales volume (Обем на продажбите на незаменяеми токени).

5.2. Пандемията намали използването на парични средства в брой. Това, заедно с решението да се прекрати печатането на банкноти от 500 евро, принуди престъпниците да „изпират“ тези пари и да ги въвеждат в реалната икономика. Поради тази причина ЕИСК препоръчва Европейската комисия да проучи възможността за намаляване на ограничението за касовите операции до под 10 000 EUR, като се вземат предвид различните условия в отделните държави членки.

5.3. ЕИСК счита, че е важно ЗФР да функционират правилно. Това изисква достатъчно технически и човешки ресурси на високо равнище. Техният капацитет за съвместна работа с другите ЗФР и с органите на ЕС трябва да бъде укрепен, като се осигурят съвместими стандарти, процедури и ИТ инструменти и достатъчно и сравнимо обучение за всички техни служители. ОБИП следва да си сътрудничи с компетентните национални органи, за да увеличи максимално ефективността на своята работа. Комитетът призовава националните правителства, особено тези, които са споменати в специфичните за всяка държава препоръки в рамките на европейския семестър, да дадат приоритет на целта за гладкото функциониране на ЗФР и да насърчават ефективното сътрудничество с европейските органи.

5.4. ЕИСК счита, че високият професионализъм, опит, независимост — с оглед единствено на защитата на интересите и ценностите на ЕС — и честността на ръководителите на ОБИП и на останалите му служители са жизненоважни за правилното му функциониране. Ето защо процесът на подбор трябва да се ръководи от принципите на строгост и прозрачност. Комитетът предлага Комисията да изготви списък с принципи и ценности, които да се използват при първоначалните процедури по назначаване и които биха могли да бъдат взети предвид в Етичния кодекс, който ще бъде изготвен и одобрен от структурите на Органа.

5.5. ЕИСК отново отправя предложение ⁽²⁶⁾ — в съответствие с това на ЕП — за постепенно премахване на режимите за предоставяне на право на пребиваване срещу инвестиции и за забрана на тези за предоставяне на гражданство, като междуременно стриктно се проверява дали лицата, които се възползват от тях, са изпълнили правните си задължения в държавите си на произход и не участват в операции по изпиране на пари.

5.6. ЕИСК предлага Европейската комисия да създаде база данни, за да се предоставя на МСП информация относно санкциите срещу физически лица и дружества и тяхната продължителност във връзка с финансирането на тероризма.

5.7. На ОБИП трябва да се осигури бюджет, който да е достатъчен той да отговори на основните предизвикателства, пред които ще бъдат изправени неговите цели и мисии. Ефективната борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма значително ще повиши данъчните приходи на държавите членки, които трябва да се справят с предизвикателствата на екологичната и цифровата трансформация и своя справедлив преход; тя е и фактор за подобряване на тяхното социално и политическо сближаване. Следва да се вземат предвид разходите на предприятията за изпълнение на новите правни задължения, чиято ефективност трябва редовно да се оценява. ЕИСК предлага ОБИП да се финансира от бюджета на ЕС.

5.8. Решаващ аспект на успешната БИП/БФТ е наличието на добри взаимосвързани бази данни и регистри на действителните собственици на сметки, имущество, тръстове или доверителни собственици и сделки, както и лесният достъп на упълномощените лица до тях. С увеличаването на обема и скоростта на достъп до тези регистри и бази данни се увеличава и изискването за защита на личните данни. Според ЕИСК това е въпрос, на който трябва да се обърне възможно най-голямо внимание.

Брюксел, 8 декември 2021 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽²⁶⁾ ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 81 и ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 6.